

**Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. b)**

Limba și literatura maghiară maternă

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică;

Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

Varianta 1

- **Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.**
- **Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.**
- **Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.**

I. TÉTEL

(30 punct)

a. a cím és szöveg viszonya

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A cím témajelölő, a vershelyzetre utaló jelzős szerkezet „Üres órákban”, az idő múlására, a tehetetlenségre, a céltalan, értelmetlen időöltésre utal; az „üres” jelző a kiüresedtség, a hasztalanság, sivárság állapotát idézi fel; a szöveg témája: a modern ember időérzékelése; a lírai én az idő végtelenségét, mozdulatlanságát, megfoghatatlanságát tapasztalja meg stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

b. a vers- és beszédhelyzet jellemzői

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A vershelyzet konkrét: az első két sor az idő tagolatlanságára, a lírai én kimerültségére utal; meditatív állapotban fogalmazza meg gondolatait; reflexió a lírai én saját létének, lelkének sivárságáról, kiüresedtségéről; vallomásos helyzet, pillanatnyi léthelyzetét jeleníti meg; nagyfokú szubjektivitás/személyesség, megnyilatkozására az én-beszéd jellemző; a beszédhelyzet monologikus stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

c. a lírai én léthelyzetének jellegzetességei

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A lírai én léthelyzetének jellemzői a tehetetlenség, a kiüresedtség; a lélek kiüresedése, a magány érzésének megfogalmazása a modern ember léthelyzetének jellegzetessége; első versszak: a felkiáltó mondatok az idő múlásának problémáját vetik fel, majd az ezeket követő kijelentő mondat jelzős szerkezetei - „*lomhán andalog*”, „*végtelen idő*” - utalnak az idő múlásának lassúságára; a második versszakban elhangzik a lírai én vallomása: „*Üres vagyok. Átfog a semmiség.*”; mindkét kijelentő mondat a lírai én jelenbeli létállapotát érzékelteti: kiüresedtség, sivárság, az élet céltalanságának, értelmetlenségének érzése fogalmazódik meg; „*A szürke ég ködébe bámulok*” verssor az unalom, a monotonitás kifejezője; a lírai én saját léthelyzetének értelmetlenségét, értéktelenségét érzékelteti; az élet „*színei*”: a farsang, az élet örömeinek jelképe, a „*fekete misék*”, „*hamu*”, a halál jelképe; a lét pozitív és negatív vetülete hiányzik a lírai én életéből; a „*hulló hamu*” a pusztulás, megszűnés állapotát fejezi ki; a következő két szakasz a halállal való szembesülés pillanatát ragadja meg; a halál megszemélyesítése, antropomorfizálása által a lírai én érzékeli közelségét; a verszárlat valójában reveláció, a lírai én számot vet életével, érzelmeivel, és szembesül a lélek kiüresedtségével; az utolsó mondat felkiáltása és indulatszavai „*Ó, jaj...*” érzékeltetik a lírai én fájdalmas felismerését stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. a költemény műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. elégia: szemlélődő líra, elmélkedő költészet; a lírai én számot vet léthelyzetével, lelke ürességével, fájdalmasan reflektál lelkiállapotára és a halállal való szembesülés lehetőségére; a költemény hangulata elégikus, a lírai én csendes belenyugvása, fájdalmas tudomásulvétele jelenik meg a mű zárlatában stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

e. impresszionista jellegzetességek

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Az alkotó célja nem a valóság tükrözése, hanem a pillanatnyi élmények, a látvány megragadására törekszik; a szubjektum domináns jelenléte, erőteljes képesség, a jelzős szerkezetek sokasága, nominális stílus: pl. a „üres órákban”, „fáradott perc”, „üres szobák”; a hajnal és alkony napszakjainak felidézése, ellentét: „homályos nappal”, „világos éjszaka”; hangutánzó és hangulatfestő szavak használata: „lomhán”, „andalog”; felsorolások: „Borús e zaj, rejtelmes, csodás...”; alliteráció: „Jelkembe hintik hulló hamujok” stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat, helyesírás 4 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, helyesírás 3 pont, logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás 2 pont, töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás 1 pont.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás 1 pontot ér. Több társítás esetén a válasz érvénytelen. Helyes válaszok:

Évszámok:	Események:
1902	Richter átvette az Üllői út 105 alatt található gyógyszerár üzemeltetési jogát.
1906	Richter telket vásárolt Kőbányán.
1908	Felépült a Richter gyógyszergyár.
1929	Richter megkapta a királyi főtanácsosi címet.
1930	A Richter az egyik legjelentősebb magyar külkereskedelmi vállalatá fejlődött.

5 pont

2. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése, nyelvi elemek értelmezése.

Rövid válasz megfogalmazása a következő részletből vett információk alapján: „A századfordulón – bár sok állati szerv biológiai hatásaival már tisztában voltak – sok hatóanyagot még nem tudtak azonosítani. Az egyetlen megoldás az volt, ha a teljes állati szervet feldolgozzák, ezért azt tüntették fel a gyógyszer csomagolásán, hogy a tablettá vagy az oldat hány gramm friss szervből lett előállítva. A gyógyszerek előállítása viszonylag egyszerű technológiával történt, melynek során a vágóhidakon beszerzett friss szerveket mosás, darabolás, szárítás, zsírtalanítás, porítás után tablettává préselték, vagy oldatot készítettek belőlük.” Érvényes, a szöveg információit felhasználó, teljes válasz – 5 pont, érvényes, de csak részben kifejtett válasz – 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz – 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz – 2 pont, kísérlet a válaszadásra – 1 pont.

5 pont

3. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése, a szövegben lévő logikai és tartalmi kapcsolatok, összefüggések felismerése. Minden azonosított tényező 1 pontot ér. Lehetséges válaszok:

- Megnőtt a kereslet az organoterápiás készítményekre.

- A cég minden nyereségét visszaforgatta vállalkozásába.
- Fejlesztette az exportot, külföldi leányvállalatokat hozott létre.
- Az alapító mindig került a hitel felvételét.
- Fejlesztéseit fokozatosan, anyagi teherbírásához mérten, szükség esetén saját vagyona felhasználásával valósította meg.

5 pont

4. Témához való igazodás (a szöveg információira való hivatkozás)

5 pont

Az érvelő szöveg követelményeinek betartása

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 pont)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Margit legenda**: középkori legenda: a középkor legnépszerűbb epikus alkotása, a műfaj elnevezése latin eredetű, jelentése „*olvasandó dolgok*”, szerzetesek olvasták fel egymásnak étkezés közben; témája: szent hely vagy szent életű ember történetének bemutatása, realiztikus és misztikus elemek keveredése; realiztikus elemek: Margit IV. Béla király leánya volt, apja Istennek szenteli a tatárok pusztítása ellen, elsőként a veszprémi Szent Katalin kolostorba kerül Olimpiádisz asszony gondjaira bízják, később apja kolostort épített számára; csodás/misztikus elemek szerepe: a hősnő kiválasztottságát érzékeltetik; életében tett csodák: pl. benyúl a tűzbe és nem égeti meg kezét, a sötét szoba megvilágosodik jelenléte által; halála után tett csodatételek: pl. sírja jó illatot áraszt, sírjához zarándokoló betegek hosszas imádkozás, vezeklés után meggyógyulnak; példázatos/tanító jelleg, példaértékű magatartás, keresztény világszemlélet, a középkori világkép és embereszmény bemutatása: askétikus életmód, imitatio Christi, elkötelezettség, Jézus jegyese, alázatos magatartás, a nemzetért és hazáért való aggodalom, imádság stb.

Arany János: Ágnes asszony lélektani ballada: mindhárom műnem sajátosságait ötvöző műfaj: epika: cselekmény, tér- és időszerkezet, szereplők, elbeszélő, líra: szakaszokra tagolódik, poétikai eszközök, érzelmkifejezés, refrén, dráma: párbeszéd, tragikus jelleg, vívódó hős; a bűn és bűnhődés sorsmotívum kibontakozása: tett és következmény viszonya; balladai homály: az első versszak: a tagadás, titkolózás utal a tett súlyosságára stb.

Mikszáth Kálmán: A bágyi csoda romantikus novella, néhol realista jegyeket tartalmaz; a novella jellegzetességei: epikus műfaj, rövid terjedelem, egy szálon kibontakozó cselekmény, kevés szereplő, csattanóra végződik; romantikus jegyek: pl. a téma: a női erkölcs kérdése, problematikája; a démoni, csábító nőalak megjelenítése; mitikus térszerkezet „*tündérek piczike lábai taposnak*”; folklorisztikus motívumok: pl. virág motívum, a női szépség, gyengédség, kecsesség kifejezője; a szárazság és eső motívuma, mint a termékenység–terméketlenség kifejezője, a malom és őrlés motívuma, mint a szerelem által gyötört férfi szenvedélyének jelképe; romantikus motívumok: pl. a csoda motívuma: a patak visszafordulása mint a hűtlenség kifejezője; a természet motívuma: nem csupán környezet, háttér, hanem megszemélyesítve jelenik meg, szereplőként nyilvánul meg, ítéletet alkot, cselekszik, véleményt mond Vér Klára magatartásáról; ellentét a szereplők között: Vér Klára a szép, démoni, erotikus erővel rendelkező nő, Gélyi János a vágyakozó, akinek a démoni nővel korábban kapcsolata volt; a néphiedelem elemeinek jelenléte, az elbeszélő magatartása, szubjektivitás, szereplői elbeszélő; a realista novella jellemzői: a paraszti környezet, a paraszti lét vetületei, a parasztember típusának megjelenítése, életképszerű ábrázolás stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. a mű tér- és időszerkezetének jellegzetességei

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Margit legenda**: kolostor: zárt, sajátos, szigorú szabályok alapján működő világ; a középkorban a kultúra középpontja; vallásos életmód; szerzetesek és apácák otthona; két helyszín jelenik meg: a veszprémi Szent Katalin kolostor: Margit gyermekkorának otthona és a Nyulak szigetén épített kolostor: Margit életének és halálának helyszíne. Az időkezelésre a folyamatosság jellemző; Margit élettörténete kétéves korától haláláig kronologikus rendben bontakozik ki;

Arany János: Ágnes asszony falusi környezet; 1. *patak*, a bűn napvilágra kerülésének helyszíne, Ágnes cselekedete, ügyetlen válaszai, zavartsága utal a tett súlyosságára, büntudata van, előrevetíti sorsát, később kibontakozó tébolyát; néhány óra alatt kibontakozó eseménysor; 2. *börtön*: jelképes tér, bezártság, elszigeteltség jellemzi, a tettel való összezártság léthelyzete, a büntudattól való szabadulás képtelensége, Ágnes kénytelen szembenézni cselekedeteivel, lelkiismeretével; a téboly első jeleinek megnyilvánulása, fény-sötétség motívuma: a fény a remény, az épelméjűséghez való ragaszkodás kifejezője, a sötétség a téboly, az örület jelképe; néhány nap alatt kibontakozó eseménysor; 3. *a bírósági tárgyalás*: Ágnes felelősségre vonásának, büntetésének helyszíne, a téboly teljes eluralkodása: Ágnes nem érti, nem foghatja fel a rá kirótt ítéletet, elméje nem a valós események értékelője, megszakad a kapcsolata a külvilággal, saját világában létezik, amelyet az örületség ural; rövid időt átfogó szövegegység; 4. *a patak*: az asszony rögeszmés cselekedetét bemutató helyszín, tébolyult állapota örökre szóló, az időtlenségbe nyúló léthelyzetként jelenik meg;

Mikszáth Kálmán: A bágyi csoda a helyszín falusi, paraszti környezet, mitikus, nem konkrét, földrajzi hely; két helyszín jelenik meg: 1. *a malom környéke*: a várakozás, a problémafelvetés helyszíne a falubeliek számára, a kacérkodás tere Vér Klára számára, 2. *Klára otthona*: elszigetelt, magánszféra, a csábítás, az erkölcstelen együttlét helyszíne; időszerkezet: várakozásra épül, a novella elején két cselekményszál különül el: a falubeliek várakoznak a búza megőrlésére, János várakozik Klára elcsábítására; az eső megeredése mozdítja ki az eseményeket a várakozás állapotából: a falubeliek megőrlik búzájukat, János el tudja csábítani Klárát. Az időkezelésre a linearitás/folyamatosság jellemző, az események kronologikus rendben bontakoznak ki, rövid idő alatt történő események stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. a szereplők viszonyrendszere

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Margit legenda**: szereplők: IV. Béla király, felesége, középpontban leányuk, Margit, nevelője Olimpiádisz asszony, más apácák, akik Margittal együtt élnek a kolostorban; a Margit és családja közötti viszony szeretetre, kölcsönös tiszteletre épül, szülei számára ő a legnagyobb kincs, Istennek áldozzák az ország védelmezéséért; Olimpiádisz asszony és Margit közötti viszony hierarchikus; Olimpiádisz asszony neveli, utat mutat neki, bevezeti a kolostori életbe, Margit tiszteli őt, megfogadja tanácsait, engedelmeskedik; az apácátársakkal való viszony kettős: néhány jó viszonyban van, tisztelik őt ájtatossága miatt, mások megalázzák, bántalmazzák kiválasztottsága miatt;

Arany János: Ágnes asszony szereplők: Ágnes asszony, a falubeliek, a hajdú, a bíróság képviselői; Ágnes asszony és a falubeliek, gyerekek, asszonyok: mellérendelő viszony, egyenrangúak, a gyerekek kíváncsiskodó magatartása, az asszonyok érdeklődő/gyanakvó viszonyulása érzékelhető; Ágnes asszony és a hajdú: hierarchikus viszony, a hajdú felsőbbrendűsége, a törvény képviselője, végrehajtója; Ágnes asszony és a bírák: hierarchikus viszony, a bírák előtt Ágnes asszony bűnösnek jelenik meg, a bírák a büntetés meghozói/kimondói; idős, bölcs emberek, az ítélet meghozatala után átlátják a helyzetet, felismerik az asszony tébolyát, a sors által adott büntetést méltónak vélik, felszámolják a földi büntetés érvényességét;

Mikszáth Kálmán: A bágyi csoda főszereplő Vér Klára, molnárné, a malom működéséért felelős, férje katonaságban, hűségeskü köti őket egymáshoz, a malomban dolgozó molnárlegény Kocsipál Gyuri, Klára segítse, munkáját jól végzi, de megvesztegethető, Klára volt szeretője Gélyi János, köpcös falusi parasztember, vonzalmat érez Klára iránt, valódi célja nem a búza megőrlése, hanem Klára újbóli elcsábítása; a pletykáló asszonyok: a faluban élő személyek, jól ismerik Klárát, látják, tudják, hogy szép asszony, ismerik a hűségesküt és annak súlyát, véleményt alkotnak Kláráról, alakja, szépsége, vörös haja, magatartása alapján; babonás előítéletek, stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. a megjelenített női szereplő jellembrázolása

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, 5 pont

(pl. **Margit legenda:** középpontban Szent Margit: középkori embereszmény: aszkétikus/önsanyargató életmód: korbácsoltatja magát, erényövet visel, lemond az anyagi javakról, származása adta előnyökről, foltozott ruhákban jár, királyi ruháit a szegényeknek adja, betegeket ápol, töviskoszorút visel, vállalja a szenvedést: Isten iránt elhivatott, elkötelezett, segítőkész, önfeláldozó, elvállalja a nehéz kolostori munkákat, alázatos; imitatio Christi – tevélegesen is Krisztust követi: pl. húsvét előtt negyven nappal böjtöl, elviseli a testi fájdalmat; csodatételek jelzik kiválasztottságát; a világi problémák iránti érdeklődés: tanácsokat ad a nemes asszonyoknak, támogatja őket, politikai konfliktusokat old meg; aggodalom, ima a hazáért, a kereszténységért;

Arany János: Ágnes asszony tragikus sorsú, tébolyult nőalak; Ágnes a mű elején leplét mosó asszony, büntudata van, zavartság, nyugtalanság jellemzi állapotát, igyekszik elterelni a figyelmet helyzetéről/tettéről, leplezi a bűnt; a börtönben a téboly kibontakozásának első jelei mutatkoznak állapotában, a bezártság lehetőség az önmagával, tétével, lelkiismeretével való szembesülésre, a külső világ nem létező, távoli, csupán egy fénysugár képviseli; a bíróság előtt Ágnes elsőként külsejét hozza rendbe, ezzel leplezi elméjének megbomlását, a téboly/az örület itt teljes mértékben kibontakozik: Ágnes nem képes megérteni azt, amit a bírák mondanak, képtelen szembenézni a valósággal, hiszen ő saját világban él; az utolsó hét versszakban Ágnes rögeszmés lepedőmosása jelenik meg, ez az időtlenségbe nyúlik, Ágnes léthelyzete örök és változatlan, a lepel fehér foszlánnyá vált az évek folyamán, ám Ágnes tébolya nem oldódik fel; az elbeszélő nézőpontja: szájalom, együttérzés, felmenti: a „*lilliom*” mint az ártatlanság jelképe, a fehér színre való utalás mint a megtisztulás motívuma érzékelteti Ágnes jellemét, könny-harmat-vízgyöngy metaforalánc, a víz archetipikus jelentése, a megtisztulás folyamatát írja le;

Mikszáth Kálmán: A bágyi csoda Vér Klára a novella elején: határozott, feladattal rendelkező, talpraesett, de ugyanakkor vonzó, szép, kecses nő, látszólag férje és házassága iránt elkötelezett, hűségesküt fogad, motívumok: vörös haj – a démoni szépség, a csábítás kifejezője, a jelenlevők pletykája babonás előítéletekből indul ki, neve beszélő név, szintén démonikus jellemét érzékelteti, kacérkodik, flörtöl, provokálja Jánost, jelenléte megzavarja nyugalmát, a szerelmi játékban mindketten részt vesznek, a közönség jelenléte tovább fokozza a feszültséget; a novella végén házasságtörést követ el, erkölcstelenné válásának azonban már nincsenek tanúi, csak segédje, ördögi figura, Gélyi János tervének kivitelezője; a természet bírálja tetteit, cselekedeteit: a hűségeskübe foglalt bágyi patak a két férfi mesterkedése által valóban felfele folyik, de erről Vér Klára már nem szerez tudomást, a házba beengedett Gélyi Jánossal foglalkozik stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása 5 pont,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek részleges betartása 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra* 1 pont.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.